

เมื่อสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทรงแก้ปัญหาเรื่องเจ้าจอมและนางห้ามลับพระราชวัง

วิบูล วิจิตรวาทการ

กรุงสยามในสมัยโบราณนั้น มีประเพณีเก่าแก่อันหนึ่ง ซึ่งปฏิบัติติดต่อกันมาเป็นเวลาหลายร้อยปี คือ การยกลูกสาวให้แก่ผู้มี บุญวาสนา พ่อแม่ที่ฐานะต่ำต้อย แต่ลูกมากเพราะไม่รู้วิธีคุมกำเนิด ก็มีภาระต้องเลี้ยงดูบุตรและธิดาให้เติบโต

ลูกชายนั้นเมื่อโตขึ้นก็มีเรี่ยวแรงทำมาหากิน ช่วยเหลือครอบครัวและตนเองได้ แต่ลูกสาวนั้นน่าห่วงใยมากกว่า เพราะตัวเล็กแรงน้อยจะทำงานหนัก ๆ ก็ลำบากทั้งกายและใจ เมื่อเจริญวัยกลายเป็นสาวเป็นนาง พ่อแม่จะนิยมยกให้แก่ขุนนางหรือคหบดีที่ร่ำรวยมั่งคั่ง โดยมีความหวังว่าจะได้รับการเลี้ยงดูให้สุขสบายและอาจได้ผลทางอ้อม คือได้เงินทองมาแบ่งให้พ่อแม่ล้มตาอำปากกับเขาบ้าง

เพราะฉะนั้นผู้ชายโบราณที่มั่งคั่งหรือมีอำนาจวาสนาจะไม่ต้องไปเที่ยวคอยแสวงหาภรรยาหรือ กิ่งอยู่เฉย ๆ ก็จะมีคนเอาลูกสาวมาให้เลี้ยงเป็นเมียอยู่เสมอ

เป็นที่ทราบกันดีว่าบุคคลที่มียศฐาบรรดาศักดิ์เป็นพระยาหรือเจ้าพระยานั้น มักมีเมียหลวงที่ท่านยกย่องไว้ 1 คนเรียกกันว่าท่านผู้หญิงหรือคุณหญิง และจะมีเมียน้อยเป็นเด็กสาว ๆ อีกประมาณ 2 โหล

เมื่อโกษาปานเดินสำเภาไปเจริญพระราชไมตรีกับพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งกรุงฝรั่งเศส และขุนนางฝรั่งเศสถามท่านว่ามีเมียกี่คน ท่านก็ตอบอย่างหน้าตาเฉยว่า ฉันมีเมีย 22 คน ซึ่งทำให้พวกขุนนางและหญิงชาววังฝรั่งเศสทั้งหลายหัวเราะชอบใจกันใหญ่

และเมื่อนางฝรั่งชาววังคนหนึ่งแก้งงหยอกถามท่านว่า ถ้าเธอจะสมัครเป็นเมียคนที่ 23 ท่านจะรับไว้ไหม โกษาปานก็ตอบอย่างจริงใจว่า ยินดีรับเลี้ยงดู และจะยกย่องให้เกียรติสมแก่ฐานะทุกประการ

หนังสือฝรั่งเศสเข้านทีกคำพูดของหญิงชาววังฝรั่งเศสและโกษาปานไว้ว่า

“ขณะนี้ยังมีสตรีสาว ๆ อีกคนหนึ่งถามเป็นที่สัพยอกเล่นกันว่า

‘ท่านราชทูตเจ้าคะ ต่างว่าดิฉันยอมเป็นภรรยาของเจ้าคุณ เจ้าคุณจะรับดิฉันเป็นภริยาไหม ที่จริงเจ้าคุณคงมีเมียอยู่แล้วมิใช่หรือ แต่เข้าใจว่าไม่เป็นที่รังเกียจ เพราะเคยได้ยินใครเขาว่าที่เมือง

ไทยนั้นใครจะมีเมียสักกี่คนก็ไม่ได้ไม่ถือว่าเป็นผิดประเพณีสามภรรยา’

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ใดเห็นประโยชน์ประการใด กรุณาแจ้งให้ทราบโดยด่วน ไม่ว่ารณคดีฯ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ท่านราชทูตตอบไปว่า

“เปล่า ไม่เป็นที่รังเกียจมิได้ ถ้าหล่อนจะยินยอมดั่งนั้นแล้ว เราคงบำรุงเลี้ยงมิให้อนาทรร้อนใจ ถึงอนุภรรยาเรามีสักกี่คน ๆ เราจะตั้งหล่อน ให้เป็นใหญ่ยิ่งกว่าเขาทั้งหลายเหล่านั้น ห้องหอที่อยู่กินนอน เราจะจัดให้ดีที่สุดซึ่งเราสามารถจะจัดได้ ให้สมยศสมตระกูลของหล่อนทุกอย่าง”

ฝรั่งในสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 นั้น เขาผิวเดียวเมียเดียวกันก็จริง แต่ก็เล่นซู้เปลี่ยนคู่กันมากมายในพระราชวัง ตัวพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 เอง ก็ทรงหลบนอนกับหญิงสาวชาววังนับไม่ถ้วน เพราะฉะนั้นในภาคปฏิบัติแล้ว ฝรั่งกับไทยผิดกันตรงที่ว่าฝรั่งเขาพูดอย่างทำอย่าง แต่ไทยเราพูดและทำอย่างเดียวกัน

ความจริงการมีเมียมาก หรือที่เรียกกันว่า Polygamy นี้หากจะพิจารณาตามหลักสรีรวิทยาแล้ว ก็ถูกต้องตามธรรมชาติด้วยเหตุผลหลายประการ

มนุษย์นั้นผิดแปลกกว่าสัตว์อื่นในโลก คือสามารถผสมพันธุ์สืบสายได้ตลอดปี สัตว์ส่วนมากไม่ว่าจะเป็นนก ปลา หรือสัตว์ 4 เท้าทั้งหลาย จะมี estrus Cycle หรือเข้าสู่ภาวะ in heat ได้ไม่กี่เดือนต่อปี

มนุษย์ชายนั้นผิดกับมนุษย์หญิง ที่มีความต้องการด้านเพศบ่อยและรุนแรงกว่า ตามปรกติแล้วผู้ชายสามารถผสมสุ่มเพศได้ทุกวัน วันละหลายครั้งหลายหน แต่สตรีส่วนมากโดยเฉพาะผู้ที่เป็นผู้ดีมีความอ่อนโยน และประณีตในลักษณะของชีวิต จะไม่สามารถรับเป็นคู่ผสมได้ทุกครั้งไป จึงเกิดความไม่สมดุลกันขึ้น

บุรุษที่มีภรรยาเพียงคนเดียวก็จะรู้สึกอัดอั้นตันจิต คับคัดใจ จนถึงกลับไปมีขู้สาวเที่ยวผู้หญิงหรืออย่างร้างกันไปในที่สุด

ทุกวันนี้ฝรั่งเขาก็หย่ากันเป็นว่าเล่น ในสหรัฐอเมริกา 50-60 เปอร์เซ็นต์ของคู่แต่งงานจะหย่ากัน

คนไทยสมัยใหม่เห็นฝรั่งเป็นเทวดาก็ละทิ้งขนบธรรมเนียมประเพณีเดิม รือจามีเมียคนเดียวกับเขาบ้าง แต่แท้จริงแล้วมีน้อยคนนักที่จะดำรงภาวะนี้ไว้ได้ ต้องแอบมีเมียน้อย หรือหนีไปเที่ยวสถานเรีงรมย์ หรืออาบอบนวดที่ขึ้นกันเป็นดอกเห็ดอยู่ทั่วประเทศ

หลักธรรมชาติบอกไว้ว่าผู้ที่มีเลือดดี มีคุณภาพของม้ามสมองและร่างกายสูงส่ง ควรได้โอกาสสืบพันธุ์มากกว่าผู้ที่มีลักษณะต่ำต้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพราะฉะนั้นรบบโราณจึงมีผลดีต่อชาติ คนขนาดเจ้าพระยามีเมียมีลูกมาก ส่วนไพร่และ ทาสมีลูกน้อย เมื่อวันเวลาผ่านไป จำนวนคนเลือดดีก็จะเพิ่มขึ้น และคนเลือดต่ำมีน้อยลง

ทุกวันนี้สถานการณ์กลับเป็นตรงกันข้าม คนที่ดีมีการศึกษาและฐานะสูง กลับมีลูกเพียงคน สองคน เพราะภรรยาหลงทำนไม่ยอมตั้งครรภ์บ่อย กลัวจะนมหย่อนท้องยานหมดสวย ส่วน ภรรยาบ่อยก็ไม่ได้เสียแล้ว จำนวนคนเลือดดีก็จะมีแต่ลดน้อยลงทุกที

ในเวลาเดียวกันพวกคนที่อยู่ตรงจุดต่ำสุดของ Socio-economic Scale ฐานะลำบาก ยากแค้นเพราะไม่มีคุณวุฒิหรือความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต ก็สมสู่กันตามสบาย มี เมีย 5 ลูก 20 อนาคตของชาติในภายหน้าก็จะเป็นที่น่าวิตก เพราะหมู่คนที่มีคุณภาพของ Genes ต่ำ จะเพิ่มจำนวนขึ้นทุกที

พันกรฐศรีอยุธยาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ผู้ยิ่งใหญ่มีอำนาจวาสนาทั้งหลาย ก็มีภรรยา มากมายเช่นเดิม ทั้งเมียที่เลือกหามาเอง และเมียที่คนอื่นเขาเอามาให้ ผู้ที่ได้รับการถวายหญิงมาก ที่สุดคงจะเป็นพระเจ้าแผ่นดินและพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นสูง หนังสือพิมพ์ Bangkok Calendar ลง บทความเกี่ยวกับสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ในพ.ศ. 2406 ว่า

“ในปัจจุบันนี้พระองค์มีพระชายาถึง 34 องค์ แล้วนอกจากนี้ยังมีนางห้ามที่เป็นลูกขุนนาง อีกถึง 74 ท่านที่บิดาของเขาทูลเกล้าถวายเพื่อเป็นข้าราชการ”

จากข้อความนี้เรานับจำนวนมเหสีเจ้าจอมและนางงามของสมเด็จพระจอมเกล้าได้ 108 คน แท้จริงอาจจะมีมากกว่านั้น เพราะนี่เป็นเพียงตัวเลขใน พ.ศ. 2406 สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงครองราชสมบัติอยู่ถึง พ.ศ. 2411 และเราทราบว่า ทรงมีพระโอรสธิดาทั้งหมด 82 องค์

อีกองค์หนึ่งที่ราษฎรและขุนนางถวายลูกสาวกันมากคือ สมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งถือเป็นพระเจ้าแผ่นดินเหมือนกันในรัชสมัยนั้น ประทับอยู่ที่วังหน้า กล่าวกันว่าสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้า อยู่หัวนี้ มีพระกายาแข็งแรงอย่างชายชาติทหาร และทรงมีความเป็นอัศวบุรุษเต็มที จึงมีผู้คนยินดี ถวายลูกสาวกันยิ่งกว่าสมเด็จพระจอมเกล้า ๆ เสียอีก

ถ้าเราอ่านพระราชหัตถเลขาของสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฉบับหนึ่ง จะพบข้อความน่า สนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

“วังหน้า (หมายถึงสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว) เป็นหนุ่มแข็งแรงซึ่งข้างน้ำมัน ขี้ม้าเทศสูง 3 ศอกเศษ ยิงปืนทุกวัน ชอบการทหารมาก มีวิถยาคมดี ฤษิมุณีแพทย์หมอมิวินยานับถือเข้าอยู่ด้วย มาก ผู้หญิงก็รักมากเลี้ยงลูกเมียดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เจ้ากลีบเป็นพระมเหสีข้างใน ชาวญัตติ์นี้ตลอดทั่วเมืองไทย เมืองลาว แลจีน ฝรั่งเศส อังกฤษ ทั้งปวงไม่ใช่ญัตติ์ ญัตติ์นี้

ตั้งแต่ข้าพเจ้ายังอ่อนกว่าวังหน้าเดี๋ยวนี้อยู่ เหมือนเมื่อแรกเข้ามาอยู่ในวังนี้ ข้าพเจ้าอายุยังอ่อนกว่าวังหน้าในบัดนี้ถึง 4 ปี มันก็ว่าแก่แล้ว ครั้งนี้วังหน้าท่านก็มีอายุแก่ข้าพเจ้าเมื่อแรกเข้ามาถึง 3 ปี เศษแล้ว มันก็ยังว่าหนุ่มอยู่

ท่านเสด็จไปหัวบ้านครั้งเมืองที่ใดก็ได้ลูกสาวเจ้าบ้านผ่านเมือง แลกรมการมาทุกที ไปสระบุรีก็ได้ลูกสาวพระปลัดมา ไปนครราชสีมาก็ได้ลาวมากกว่า 9 คน 10 คน ไปพนัสนิคมก็ได้ลูกสาวหลวงปลัดมา ไปราชบุรีเมื่อเดือน 6 นี้ ก็ได้ลูกสาวใครไม่ทราบเลยเข้ามา

แต่ข้าพเจ้าไปไหน มันก็ว่าชราภาพ ไม่มีใครให้ลูกสาวเลย ต้องกลับมาแผลงรัง เพราะว่าคร่ำคร่าชราภาพ ผมไม่สู้ดี ถึงบางยังมีอยู่บ้าง ดำอยู่บ้าง แต่หาได้จับกระหม่อมไม่ แลไกลก็เห็นเป็นล้านโล่งไต้ไป ข้าพเจ้าซื้อเก็บเขาใส่ อุตส่าห์ขี่ม้าเที่ยวเล่น จะให้มันว่าหนุ่ม มันก็ว่าแก่อยู่นั่นเอง ไม่มีใครยกลูกสาวให้...”

สมเด็จพระจอมเกล้า ฯ คงจะค่อนข้างน้อยพระทัย ที่ผู้คนนิยมยกลูกสาวถวายแก่สมเด็จพระปิ่นเกล้า ฯ มากกว่า ถึงแม้พระองค์เองจะพยายามใส่หมวก cap ขี่มาให้คนเห็นว่ายังหนุ่มอยู่ และพระชนมายุอ่อนกว่าวังหน้าถึง 3-4 ปี เมื่อทรงส่งคณะราชทูตไทยไปกรุงลอนดอน ก็ยังทรงแสดงความเสียดายที่ไม่สามารถซื้อผู้หญิงฝรั่งมาเป็นนางสนมได้ เหมือนเวลาคณะทูตไทยไปเมืองจีน

“อนึ่งถ้าอังกฤษจะนิพนหาว่าตีนก็ควรแล้ว ด้วยเราเป็นชาวป่าได้เข้าไปในเมืองสวรรค์ เสียใจอยู่แต่ว่าถึงเป็นเมืองสวรรค์แล้ว ผู้ที่ไปเป็นแต่ได้ขมนางเทพอัปสรก็บุญญา แต่จะซื้อมาเหมือนผู้หญิงจีนไม่ได้ ต้องกลับมาแผลงรัง ถึงตอนนั้นถ้าซื้อได้แต่เครื่องแต่งนางสวรรค์ มาแต่งนางมนุษย์ของเราที่นี้เล่นบ้าง ก็จะได้ดูพอเล่นประหลาด ๆ ”

แต่ถึงแม้สมเด็จพระจอมเกล้า ฯ จะมีคนถวายลูกสาวน้อยกว่าสมเด็จพระปิ่นเกล้า ฯ จำนวนเจ้าจอมและนางห้ามก็มีอยู่สิ้นพระราชวังหลวง จนไม่รู้จะเอามาใช้ทำอะไร นอกจากปรนนิบัติพระเจ้าแผ่นดินแล้ว ต่างก็มีหน้าที่อื่น ๆ ตามแต่ความสมควร อาจเย็บปักถักร้อย สอยดอกไม้มาทำพวงมาลัย ทำกับข้าวของคาวของหวาน หรือรำละครมโหรี บางคนทีพ่อแม่ถวายมาก็ไม่มีโอกาสเข้าถึงห้องบรรทมพระเจ้าอยู่หัว ดังจะให้เห็นในคำประกาศของสมเด็จพระจอมเกล้า ฯ ฉบับที่ 152

“อนึ่ง ผู้หญิงบ้านนอกคอกนา เป็นลูกเลขไพร่หลวงไพร่สมทาสขุนนางในหลวงไม่เอาเป็นเมียดอก เกลือกจะมีลูกออกมา จะเสียเกียรติยศ แต่เมื่อผู้นำเอาหญิงงาม ๆ มาให้ก็ดีใจอยู่ ด้วยจะให้เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีกิตติศัพท์เล่ากันว่า ยังไม่ชราภาพนักจึงมีผู้หาเมียให้เท่านั้นดอก จึงรับไว้ แล้วให้หัดเป็นละครบ้าง มโหรีบ้าง เล่นการต่าง ๆ ไปโดยสมควร จะได้ทำหม่นหมองในคนต่ำ ๆ เลว ๆ นั้นหาไม่ได้ ถ้าบิดามารดามาร้องจะขอตัวคืนไป ฤๅตัวร้องจะออกเอง ก็ไปง่าย ๆ ดี ๆ ผู้หญิงนั้นก็บริสุทธิ์อยู่ไม่เศร้าหมอง”

สตรีที่เข้ามาอยู่ในพระราชวังเป็นเจ้าจอมหรือนางห้ามนี้ มีหลายคนที่เป็นนายคลายความ สุข เมื่อวันเวลาผ่านไป แต่ตามกฎหมายประเพณีโบราณตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา นั้น ก็ต้องทนอดอึดอู่อยู่ในวังไปตลอดชีวิต

สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระเจ้าแผ่นดินที่มีพระทัยเมตตาอารีต่อมนุษย์ทั้งหลาย ทรงพิจารณาสภาพชีวิตของเจ้าจอมนางห้ามนี้ จึงประกาศอนุญาตให้มีการขอลาออกจากวังได้กันได้โดยสะดวก แม้จะแต่งงานมีผัวกันใหม่ก็ทรงยอม ยกเว้นแต่ผู้ที่มีบุตรกับพระเจ้าแผ่นดินแล้ว ทรงอนุญาตให้ออก แต่จะมีผัวใหม่ไม่ได้ เพราะเป็นการเสียพระเกียรติของพระเจ้าลูกเธอทั้งหลาย ประกาศฉบับที่ 142 ยกตัวอย่างไว้ว่า

“ใคร ๆ ไม่สบาย จะใคร่กราบถวายบังคมลาออกนอกราชการ ไปอยู่วังเจ้าบ้านขุนนางบ้านบิดามารดา จะมีลูกมีผัวให้สบายประการใด ก็อย่าให้กลัวความผิดเลย ให้กราบทูลถวายบังคมลาโดยตรง แล้วก็ให้โปรดให้ไปตามปรารถนาโดยสะดวก ไม่กักขังไว้ และไม่ให้ความผิดแก่ผู้นั้นและผู้ที่จะเป็นผู้นั้นเลย ห้ามแต่อย่าให้สนสือ หาขู่หาผัวแต่ตัวยังอยู่ในราชการ ... แต่เจ้าจอมมารดาในพระเจ้าลูกเธอจะปลดให้ออกนอกราชการไปมีผัวใหม่ไม่ได้ จะเสียพระเกียรติยศพระเจ้าลูกเธอไปเมื่อจะใคร่ออกนอกราชการ เพียงจะอยู่กับพระเจ้าลูกเธอไม่มีผัว ก็ทรงพระกรุณาโปรด”

หนังสือพิมพ์ Bangkok Calendar ใน พ.ศ. 2406 ลงข่าวต่อไปว่า

“แต่ว่าข้าบาทบริจาริกาองค์ใดประสงค์ที่จะมีความอิสระ หวังออกจากพระราชวัง เพื่อเสรีภาพในการมีคู่เคียงเรียงหมอนใหม่ก็มีสิทธิ์ทูลเกล้าถวายฎีกา และพระมหากษัตริย์แห่งกรุงสยามคือสมเด็จพระจอมเกล้า ฯ ทรงพระกรุณาให้ข้าบาทบริจาริกาเหล่านี้ มีอิสระตามใจชอบได้ เฉพาะในเบื้องต้นแห่งรัชสมัยของพระองค์ ก็ได้โปรดเกล้า ฯ ไปถึง 21 ราย”

ในประการของพระเจ้าอยู่หัวฉบับที่ 143 สมเด็จพระจอมเกล้า ฯ ทรงเล่าถึงลักษณะของนางห้ามบางคนทีลออก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เหตุผลส่วนตัวทั้งหลายนั้นก็มีความต่าง ๆ กัน แต่ในทุกกรณีพระองค์ทรงพิจารณาและอนุญาตให้เป็นไปได้ตามความปรารถนา โดยใช้ความเมตตาเป็นหลัก การที่ทรงปล่อยให้ออกไปนี้ ไม่ใช่เพื่อลดค่าใช้จ่ายในวัง เพราะส่วนมากที่กราบลาออกไป ก็ได้รับเบี้ยหวัดเงินเดือนเลี้ยงชีพตามเดิม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

“มีพระบรมราชโองการ ให้ประกาศแก่ท่านทั้งปวงให้ทราบ ว่า เพราะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ไว้แต่ก่อนว่าบรรดาข้าราชการฝ่ายในแก่สาวปานกลางใด ๆ เว้นไว้แต่เจ้าจอมมารดา มีพระองค์เจ้า นอกนั้นถ้าใครจะไถ่ออกนอกราชการเอง ฤ็บิตามารดาจะขอให้ออกนอกราชการ ก็ จะโปรดให้ออกโดยสะดวกไม่ห้ามปรามกักขังตั้งธรรมเนียมเก่าแลที่อื่น ๆ

ในปีมะเมีย สัมฤทธิ์ศกนี้ มีคนข้างใน 12 คน กราบถวายบังคมลาออกนอกราชการ ไม่รับ พระราชทานเบี้ยหวัด ก็โปรดเกล้าให้ออกโดยสะดวก คน 12 คนนั้น มีชื่อตัวแลชื่อบิดา แลกำหนด อายุประมาณดังนี้

1. เผือก บุตร (หมายถึง บุตรี) พระยาประชาชีพคต อายุ 38 ปี

2. แสง บุตรพระยาเพชรภูพาน้อย อายุ 39 ปี

3. หุ่น บุตรพระฤทัย อายุ 23 ปี

4. ตาด บุตรนายศรีมหาเล็ก อายุ 37 ปี

4 คนนี้ ถวายตัวแต่ในแผ่นดินสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว คนที่ 1 ที่ 2 เป็นเจ้าจอมอยู่งาน คนที่ 3 ยังว่างอยู่ คนที่ 4 เป็นพนักงานชวลา

ครั้นมาถึงแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว บัดนี้ที่ 1 ที่ 2 ตกเป็นพนักงานชวลา พนักงานพระสุธารส 2 คน ที่ 3 ยกขึ้น เจ้าจอมอยู่งาน คนที่ 4 คงเป็นพนักงานอยู่ตามเดิม บัดนี้ทั้ง 4 คนนี้เห็นว่าจะได้ความสบายกายสบายใจด้วยออกอยู่นอกพระราชวัง จึงกราบถวายบังคมลาออก ก็โปรดให้ออก

1. เลี่ยม บุตรพระยาราชภักดีศรีรัตนราชสมบัติ อายุ 21 ปี

2. พุ่ม บุตรพระยาปรีชาชีพ กระจ่าย อายุ 16 ปี

3. กลีบ บุตรพระยาปรีชาชีพ กระจ่าย อายุ 15 ปี

4. สั้งวาล บุตรพระราชสมบัติ อายุ 18 ปี

5. ปริก บุตรหลวงอุดมจินดา อายุ 16 ปี

6. เลี่ยม บุตรหลวงอุทยานาภิกรณ์ อายุ 15 ปี

7. สารภี บุตรขุนบุรินทร์เก่า อายุ 15 ปี

8. พัน บุตรขุนชำนาญคดี อายุ 15 ปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8 คนนี้ถวายตัวในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนี้

คนที่ 1 เป็นพนักงานพระแสงปาวเป็นลมสันดานจึงขออก

คนที่ 2 ที่ 3 นั้นก็มาถวายเมื่อบิดาตายแล้ว พอเป็นเหตุที่จะได้มรดกมากเพราะทำราชการ ครั้นได้มรดกแล้วก็ขออก

ที่ 4 ที่ 5 ที่ 6 ที่ 7 ที่ 8 เป็นละครมิวิชาฐ์เต็นรัฐราษฎร์ คนที่ 4 ที่ 5 นั้น บิดาไม่ยอมให้ออก อยากรให้อยู่ทำราชการสนองพระเดชพระคุณ แต่มารตามาขอให้ออก ตัวก็อยากออก ก็โปรดให้ออก ตามใจตัวแลมารดา

ที่ 6 นั้น ว่ากันในพระราชวังว่าหูตนาถลักลัก ชัดใจก็ออกเสีย บิดามารดาก็เห็นชอบด้วย

ที่ 7 นั้น มันก็ชอบกลอยู่ ครั้นจะทรงพระกรุณาชุบเลี้ยงเป็นเจ้าของอยู่งาน ก็ทรงเห็นว่ามิ กิริยาแรงอนตึกขามากเกินการไป ทรงเห็นว่าจะเป็นที่พอใจของคนที่ชอบอย่างนั้นเป็นอันมาก จึง โปรดว่าจะออกเสียก็ตามเถิด จึงออกเสีย

ที่ 8 นั้น เป็นคนมีโอว ทำความเนือง ๆ ไม่มีใครรับเลี้ยงไว้ ผู้ใหญ่ในพระราชวังบังคับให้ออก เสีย

คนทั้ง 12 คนนี้ พ้นจากราชการแล้ว ถ้าจะไปถวายตัวในวังเจ้าก็ดี จะรับไว้ก็ได้ จะเข้า ผากตัวในบ้านขุนนางจะรับไว้ก็ได้ หรือเจ้านายและขุนนางผู้ใดชอบใจคนใด จะเกลี้ยกล่อมสู่ขอไป จากบิดามารดา เอาไปเลี้ยงเป็นนางห้ามเป็นภรรยาก็ตาม ทรงทราบจะส่งยินดีโดยสุจริต ไม่ กระทบกระเทือนเคืองขัดอะไรเลย เพราะมีพระราชประสงค์จะให้ผู้ที่ใครได้ภรรยาได้ภรรยาแลผู้ที่ จะให้ผู้ที่ออกได้ชื่นชมสมประสงค์ด้วย ครั้นจะยกพระราชทานมาตามทรงพระราชดำริ ก็กลัวชายแล หญิงจะไม่ต้องใจกัน แลบิดามารดาของหญิงจะไม่ยินดี ก็จะเป็นที่ว้าร้อนรนไป

พระราชประสงค์ที่จะให้พระราชธรรมนิยมใหม่นี้อันนี้ปรากฏเป็นไปอย่างไรในภายหน้า แล เป็นพระเกียรติยศด้วยคนที่ออกไม่ต้องเสียเงินเสียทองอะไร ดังครั้งแผ่นดินก่อน ๆ มาเลย”

ท่านผู้อ่านจะสังเกตได้ว่า ตอนกราบทูลขอลาออกนั้น นางห้ามหลายคนมีอายุเพียง 15 ปี ซึ่งหมายความว่าในสมัยโบราณนั้นคงจะถวายตัวกันตั้งแต่อายุ 12-13 ปี ส่วนคนบางคนที่ทรง อนุญาตให้ออกไปจากวังนั้น ก็ออกด้วยเหตุผลแปลก ๆ เช่น คนสุดท้ายชื่อขี้โมมีโอว ชอบลักสิ่งของผู้ อื่นมาเป็นของตน จะเลี้ยงต่อไปไม่ได้ ก็ต้องส่งกลับ

คนที่ 7 นั้น เป็นคนแสนอน โกรธง่าย และเฉลียวฉลาด ได้รับการศึกษามากเกินควร จึงไม่ เหมาะที่จะมีชีวิตแบบนางห้าม นางละครอยู่ในวัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คนที่ 6 นั้น กล่าวว่ายูทนาการกลัวซึ่งหมายความว่าเป็นคนอารมณ์ร้าย ชอบทะเลาะเบาะแว้งกับผู้อื่น จนอยู่ในวังต่อไปไม่ไหว เพราะมีแต่เรื่องขัดใจ เข้ากับใครไม่ได้สักคน

เรื่องนางห้ามล้นวัง จึงพอจะมีเล่าเพียงเท่านี้ ชีวิตของนางทั้งหลายในพระราชวัง มีอิสรภาพดีขึ้น เพราะพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้